

Nefndasvið Alþingis
B.t. Efnahags- og viðskiptanefndar
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 25. janúar 2021

Umsögn UNICEF á Íslandi og Hjálparstarfs kirkjunnar um frumvarp til laga um breytingu á ýmsum lögum um skatta og gjöld (skattalegir hvatar fyrir lögaðila sem starfa til almannaheilla). Mál nr. 342.

UNICEF á Íslandi og Hjálparstarf kirkjunnar (hér eftir kölluð umsagnaraðilar) óska eftir að koma á framfæri sjónarmiðum sínum varðandi frumvarp til laga um breytingu á ýmsum lögum um skatta og gjöld (skattalegir hvatar fyrir lögaðila sem starfa til almannaheilla) sem lagt hefur verið fram á 151. lögjafarþingi.

Umsagnaraðilar fagna frumvarpinu og þeim mikilvægu markmiðum sem því er ætlað að ná. Hins vegar teljum við áriðandi að benda á tiltekna meinbugi á löggjöf um almannaheillafélög sem leitt hafa til þess að sjálfseignastofnanir líkt og þær sem skrifa undir þessa umsögn falla ekki undir meginákvæði frumvarpsins, þrátt fyrir að hafa einungis með höndum starfsemi til almannaheilla. Í umsögninni er jafnframt sett fram tillaga að lagabreytingu sem leiðréttir þá meinbugi sem til staðar eru og tryggir að markmið frumvarpsins náist hvað varðar sjálfseignastofnanir sem hafa með höndum mikilvæga starfsemi til almannaheilla.

Umsagnaraðilar leggja mikilvægt framlag til almannaheilla í íslensku samfélagi:

- **UNICEF á Íslandi** hefur um 26.000 heimsforeldra sem styrkja með mánaðarlegum framlögum og samstarfsfyrirtæki sem styðja við neyðaraðgerðir samtakanna. Árlega sendir UNICEF á Íslandi yfir 500 milljónir króna til alþjóðlegs þróunarstarfs á vegum UNICEF, einnar af lykilstofnunum íslenskrar þróunarsamvinnu. Með innanlandsstarfi sínu styður UNICEF á Íslandi markvisst við innleiðingu Barnasáttmála Sameinuðu þjóðanna í fjölda íslenskra skóla og sveitarfélaga.
- **Hjálparstarf kirkjunnar** stendur fyrir öflugu starfi bæði á Íslandi og erlendis. Árlega er varið um 280 milljónum króna til verkefna í þróunarsamvinnu, til mannúðaraðstoðar og til starfs á Íslandi. Hér á landi veitir Hjálparstarf kirkjunnar fólki um allt land sem býr við fátækt aðstoð og leggur ríka áherslu á að tryggja velferð barna. Þrjú félagsráðgjafar greina vandann, veita félagslega ráðgjöf og efnislegan stuðning. Á starfsárinu 2019-2020 fengu 2.340 fjölskyldur (um 6.500 einstaklingar) efnislega aðstoð. Meira en 3.000 Hjálparliðar styrkja starfið með mánaðarlegum framlögum.

Skilyrði frumvarpsins um skráningu lögaðila í almannaheillafélagaskrá Skattsins

Samkvæmt almennum athugasemdum við frumvarpið er markmið þess að efla og auka skattalega hvata til þeirra lögaðila í þriðja geiranum sem starfa til almannaheilla og einstaklinga og fyrirtækja sem ákveða að leggja starfsemi lið í formi gjafa eða fjárframlaga. Margar af þeim tillögum frumvarpsins sem fela í sér þessa skattalegu hvata eru bundnar því fortakslausu skilyrði að sá lögaðili, sem hagræðið beinist að, sé skráður í almannaheillafélagaskrá hjá Skattinum. Á þetta m.a. við um 2., 3., 7. og 8. frumvarpsins sem fela í sér afar mikilvæga skattalega hvata fyrir lögaðila sem starfa að almannaheillum og þeirra sem leggja þeim lið í formi gjafa eða fjárframlaga.

Skráning félaga í almannaheillafélagaskrá skv. lögum nr. 119/2019

Samkvæmt framangreindum ákvæðum er það fortakslaust skilyrði fyrir beitingu þeirra að lögaðili sem hefur með höndum starfsemi til almannaheilla sé skráður í almannaheillafélagaskrá hjá Skattinum skv. lögum um skráningarskyldu félaga til almannaheilla með starfsemi yfir landamæri nr. 119/2019. Lögin, sem tóku gildi 11. október 2019, fjalla að meginstefnu til um stofnun og skráningu félaga til almannaheilla sem stofnað er til eða starfrækt eru í þeim tilgangi að safna eða útdeila fjármunum í almannabágu og eru með starfsemi yfir landamæri. Í bráðabirgðaákvæði laganna er fjallað um skráningu félaga sem þegar voru skráð í fyrirtækjaskrá við gildistöku laganna en þar segir:

Almenn félagasamtök sem falla undir gildissvið laga þessara og skráð eru í fyrirtækjaskrá við gildistöku þeirra skulu breyta skráningu sinni í félag til almannaheilla með starfsemi yfir landamæri. Jafnframt skal skrá þau í almannaheillafélagaskrá og skila inn nýjum samþykktum, tilkynningum um stjórn, varastjórn, endurskoðendur, endurskoðunarfyrirtæki, skoðunarmenn eða trúnaðarmenn úr hópi félagsmanna, og öðrum upplýsingum sem skrá skal samkvæmt lögum þessum.

Samkvæmt orðalagi sínu tekur bráðabirgðaákvæðið einungis til svokallaðra „almennra félagasamtaka“ sem skráð voru í fyrirtækjaskrá við gildistöku laganna. Bráðabirgðaákvæðið tekur þannig ekki til annarra lögaðila sem skráðir voru í fyrirtækjaskrá við gildistöku laga nr. 119/2019, svo sem sjóða og stofnana sem starfa samkvæmt staðfestri skipulagsskrá, sbr. lög nr. 19/1988. Þá er sérstaklega tekið fram í almennum athugasemdum við frumvarp til laga nr. 119/2019 að lögin taki ekki til sjóða og félaga sem starfi samkvæmt staðfestri skipulagsskrá skv. lögum nr. 19/1988.

UNICEF á Íslandi og Hjálparstarf kirkjunnar eru skráð í fyrirtækjaskrá sem sjálfseignastofnanir sem starfa samkvæmt staðfestri skipulagsskrá. Ljóst er að þegar umsagnaraðilar hófu starfsemi sína stóð ekki til boða að skrá þau sem almannaheillafélög enda var félagiformið óþekkt á þeim tíma. Öll starfsemi sem þau hafa með höndum telst til almannaheilla og falla stofnanirnar að öllu leiti undir skilgreininguna á almannaheillafélagi sem er að finna í lögum nr. 119/2019. Í ljósi þess hefur UNICEF á Íslandi þegar reynt að fá skráningu í almannaheillafélagaskrá Skattsins á grundvelli laga nr. 119/2019 en fengið þau svör að sjálfseignastofnanir geti ekki fengið skráningu í almannaheillafélagaskrá á grundvelli laganna.

Af framangreindu leiðir að umsagnaraðilar, sem hafa einungis með höndum góðgerðarstarfsemi og gegna mikilvægu hlutverki á því sviði bæði á Íslandi og heimsvísu, munu ekki geta nýtt sér stærstan hluta þeirra skattalegu hvata sem lagðir eru til með frumvarpinu. Verður að teljast ljóst að þetta fyrirkomulag fari algjörlega gegn tilgangi og markmiði frumvarpsins. Í almennum athugasemdum við frumvarpið kemur m.a. fram að undir hinn svokallaða þriðja geira falli til að mynda „...félög, sjóðir og sjálfseignarstofnanir.“ Þá fellur starfsemi umsagnaraðila óumdeilanlega undir 1. gr. frumvarpsins um það hvaða starfsemi skuli teljast til almannaheilla skv. 4. tölul. 4. gr. laga um tekjuskatt nr. 90/2003. Má því ætla að þetta fyrirkomulag feli í sér alvarlega meinbugi á löggjöfinni sem mikilvægt er að leiðrétta samhliða þeim breytingum sem lagðar eru til í frumvarpinu.

Tillaga að breytingu á lögum nr. 119/2019

Við teljum að nú sé tækifæri fyrir Alþingi til að leiðrétta framangreinda vankanta á löggjöf um lögaðila sem starfa til almannaheilla. Við leggjum til að samhliða þeim breytingum sem lagðar eru til í frumvarpinu verði gerð breyting á bráðabirgðaákvæði laga nr. 119/2019 þannig að sjóðum og stofnunum, sem hafa með höndum starfsemi til almannaheilla, verði heimilud skráning í almannaheillafélagaskrá. Auðvelt væri að bæta slíkri breytingu við frumvarpið sem nú þegar inniheldur tillögu að breytingu á hinum ýmsu lögum. Í öllu falli teljum við nauðsynlegt að gera breytingar á löggjöf á þann hátt að sjálfseignastofnanir geti fallið undir ákvæði frumvarpsins, hvort sem það er gert með breytingu á lögum nr. 119/2019 eða orðalagi ákvæða frumvarpsins.

Mikilvægt er sjálfseignastofnanir sem einungis hafa með höndum starfsemi til almannaheilla hafi tækifæri til að breyta skráningu sinni í samræmi við lög nr. 119/2019 í stað þess að þurfa að ráðast í kostnaðarsamar og íþyngjandi aðgerðir í því skyni að stofna nýtt félag á nýrri kennitölu, þeim til tjóns. Í því sambandi má einnig benda á að slíkar aðgerðir kunna óhjákvæmilega að hafa í för með sér að umsagnaraðilar missi samband sitt við marga þá einstaklinga og fyrirtæki sem leggja starfseminni lið í formi gjafa og fjárframlaga. Verði frumvarpið samþykkt án breytinga mun það því leiða til alvarlegrar skerðingar á þeirri góðgerðarstarfsemi sem sjálfseignarstofnanir, líkt og þær sem undir þetta rita, sinna hér landi. Hlýtur það að fara þvert gegn tilgangi frumvarpsins.

Virðingarfyllst,

Birna Þórarinsdóttir
Framkvæmdastjóri UNICEF á Íslandi

Bjarni Gíslason
Framkvæmdastjóri Hjálparstarfs Kirkjunnar